

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES ELEANORAS ŠARPSTONES
[ELEANOR SHARPSTON] SECINĀJUMI,
sniegti 2020. gada 12. martā¹

Lieta C-639/18

KH
pret
Sparkasse Südholstein

(*Landgericht Kiel* (Ķiles apgabaltiesa, Vācija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Direktīva 2002/65/EK – Patērētāju aizsardzība – Finanšu pakalpojumi – Tālpārdošana –
Patēriņa kredīta līgums – Papildu nolīgums par procentu likmi – Organizēta distances pakalpojumu
sniegšanas sistēma

1. Šajā *Landgericht Kiel* (Ķiles apgabaltiesa, Vācija) lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesa ir aicināta pirmoreiz interpretēt Direktīvas 2002/65² 2. panta a) punktu un jēdzienu “distances līgums”. Vai šajā kontekstā papildu nolīgums par procentu likmi, ar ko aizdevuma līgums tiek grozīts tikai attiecībā uz procentu likmi, ir “līgums”, kuram ir piemērojami Direktīvas 2002/65 noteikumi? Un kādi kritēriji ir jāizmanto, lai noskaidrotu, vai līgums, kas ir noslēgts bez piegādātāja un patērētāja vienlaicīgas fiziskas klātbūtnes, ir “distances līgums” minētās direktīvas 2. panta a) punkta izpratnē?

Savienības tiesības

LESD

2. LESD 12. pantā ir noteikts, ka “patērētāju tiesību aizsardzības prasības ņem vērā, nosakot un īstenojot pārējo Savienības politiku un darbības”.

Eiropas Savienības Pamattiesību harta

3. Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”)³ 38. pantā ir paredzēts, ka Savienības politikai “jānodrošina augsts patērētāju tiesību aizsardzības līmenis”.

¹ Oriģinālvaloda – angļu.

² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2002/65/EK (2002. gada 23. septembris) par patēriņa finanšu pakalpojumu tālpārdošanu un grozījumiem Padomes Direktīvā 90/619/EEK un Direktīvās 97/7/EK un 98/27/EK (OV 2002, L 271, 16. lpp.). Daži no šīs direktīvas noteikumiem kopš tās pieņemšanas ir tikuši grozīti (pēdējā konsolidētā redakcija ir 2018. gada redakcija), bet noteikumi, kuriem ir nozīme šajā lietā, ir palikuši nemainīgi.

³ OV 2007, C 303, 1. lpp.

Direktīva 97/7

4. Direktīva 97/7 par patērētāju aizsardzību saistībā ar distances līgumiem bija pirmais pasākums nolūkā tuvināt dalībvalstu normatīvos un administratīvos aktus par distances līgumiem starp patērētājiem un piegādātājiem⁴.

5. 2. panta 1. punktā “distances līgums” ir definēts kā “jebkurš līgums, kas noslēgts starp piegādātāju un patērētāju, par precēm vai pakalpojumiem saskaņā ar piegādātāja organizētu tālpārdošanas vai distances pakalpojumu sniegšanas shēmu, kad piegādātājs šā līguma vajadzībām ekskluzīvi izmanto vienu vai vairākus distancālās saziņas līdzekļus līdz līguma noslēgšanas brīdim un ieskaitot to”.

6. 3. panta 1. punkta pirmā ievilkuma sākotnējā redakcija tika aizstāta ar Direktīvas 2002/65 18. pantu, kurā ir skaidri norādīts, ka līgumi saistībā ar finanšu pakalpojumiem, kuriem ir piemērojama Direktīva 2002/65, ir izslēgti no Direktīvas 97/7 piemērošanas jomas.

Direktīva 2002/65

7. Direktīvas 2002/65 apsvērumos ir ietvertas šādas atziņas: “Tekšējā tirgū patērētāju interesēs ir nediskriminējoša pieeja iespējami visplašākajam finanšu pakalpojumu klāstam, kas pieejami [...]. Lai nodrošinātu izvēles brīvību, kas ir būtiskas patērētāju tiesības, ir nepieciešama augstas pakāpes patērētāju aizsardzība, lai veicinātu patērētāju uzticēšanos tālpārdošanai.”⁵ “Šai direktīvai ir jāgarantē augsts patērētāju aizsardzības līmenis, lai nodrošinātu brīvu finanšu pakalpojumu kustību.”⁶ “Šī direktīva attiecas uz visiem finanšu pakalpojumiem, kas sniedzami no attāluma.”⁷ “Līgumi, ko noslēdz sarunu ceļā no attāluma, paredz distances saziņas līdzekļu izmantošanu, ko izmanto tālpārdošanas vai pakalpojumu sniegšanas sistēmas sakarā, neparedzot vienlaicīgu pakalpojumu sniedzēja un patērētāja klātbūtni. Minēto saziņas līdzekļu pastāvīgā attīstība prasa noteikt principus, kuri būtu spēkā pat attiecībā uz tiem līdzekļiem, kurus vēl plaši neizmanto. Tādēļ distances līgumi ir tie, kuru piedāvāšana, sarunas par kuriem un kuru noslēgšana notiek no attāluma.”⁸ “Uz vienu līgumu, kurā paredzēta tāda paša rakstura secīgu darbību vai atsevišķu darbību veikšana laika gaitā, dažādās dalībvalstīs var attiekties dažādas juridiskas prasības, taču ir svarīgi, ka šī direktīva ir piemērojama vienā un tajā pašā veidā visās dalībvalstīs. Šajā nolūkā ir lietderīgi uzskatīt, ka šī direktīva attiecas uz pirmo darbību no viena un tā paša rakstura secīgu darbību sērijas, ko veic laika gaitā un ko uzskata par tādām, kas veido vienu veselu, neatkarīgi no tā, vai uz šo darbību vai darbību sēriju attiecas viens līgums vai vairāki secīgi līgumi.”⁹ “Par “sākotnējo nolīgumu par pakalpojumiem” var uzskatīt, piemēram, bankas konta atvēršanu, kredītkartes iegūšanu, vērtspapīru portfeļa pārvaldības līguma noslēgšanu, un par “darbībām” var uzskatīt, piemēram, naudas līdzekļu noguldīšanu bankas kontā vai izņemšanu no tā, maksājumu ar kredītkarti, darījumus, kas veikti saskaņā ar vērtspapīru portfeļa pārvaldības līgumu. Jaunu elementu pievienošana sākotnējam nolīgumam par pakalpojumiem, piemēram, iespēja izmantot elektroniskas maksāšanas līdzekli kopā ar esošo bankas kontu, nav “darbība”, bet papildu līgums, uz ko attiecas šī direktīva. Pierakstīšanos uz tā paša kolektīvo ieguldījumu fonda jaunām vienībām uzskata par vienu no “tā paša rakstura secīgām darbībām”. ”¹⁰ “Iekļaujot tās darbības jomā pakalpojumu sniegšanas sistēmu, ko organizē finanšu pakalpojumu sniedzējs, šīs direktīvas mērķis ir izslēgt no tās darbības jomas pakalpojumus, ko sniedz stingri neregulārā kārtā un ārpus komercstruktūras, kas paredzēta

4 Skat. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 97/7/EK (1997. gada 20. maijs) (OV 1997, L 144, 19. lpp.) 1. pantu. Šī direktīva tika atcelta un aizstāta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2011/83/ES (2011. gada 25. oktobris) par patērētāju tiesībām un ar ko groza Padomes Direktīvu 93/13/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 1999/44/EK un atceļ Padomes Direktīvu 85/577/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 97/7/EK (OV 2011, L 304, 64. lpp.).

5 3. apsvērums.

6 13. apsvērums.

7 14. apsvērums.

8 15. apsvērums.

9 16. apsvērums.

10 17. apsvērums.

distances līgumu slēgšanai.”¹¹ “Distances saziņas līdzekļu izmantošana nedrīkst radīt neattaisnotu klientam sniegtās informācijas ierobežošanu. Pārredzamības labad šajā direktīvā ir noteiktas prasības, kas vajadzīgas, lai nodrošinātu atbilstīga informācijas līmeņa sniegšanu patērētājam gan pirms, gan pēc līguma noslēgšanas.”¹² “Optimālas patērētāju aizsardzības nolūkā ir svarīgi, lai patērētājs būtu pietiekami informēts par šīs direktīvas noteikumiem un jebkuriem rīcības kodeksiem, kādi pastāv šajā jomā, un par to, ka viņam ir atteikuma tiesības.”¹³

8. 1. pantā ir paredzēts, ka:

“1. Šīs direktīvas mērķis ir tuvināt dalībvalstu normatīvos un administratīvos aktus par patēriņa finanšu pakalpojumu tālpārdošanu.

2. Attiecībā uz līgumiem par finanšu pakalpojumiem, kuros iekļauts sākotnējais nolīgums par pakalpojumiem, kam seko secīgas darbības vai tāda paša rakstura atsevišķu darbību sērija, kuru veic laika gaitā, šīs direktīvas noteikumi attiecas tikai uz sākotnējo nolīgumu.

Ja nav sākotnēja nolīguma par pakalpojumiem, taču secīgās darbības vai tāda paša rakstura atsevišķas darbības, ko izpilda laika gaitā, izpilda to pašu līgumslēdzēju pušu starpā, 3. un 4. pantu piemēro tikai tad, ja izpilda pirmo darbību. Tomēr, ja vairāk nekā gadu nav veikta neviena tāda paša rakstura darbība, nākošo darbību uzskata par pirmo jaunajā darbību sērijā un attiecīgi piemēro 3. un 4. pantu.”

9. 2. panta a) punktā “distances līgums” ir definēts kā “jebkurš līgums, kas noslēgts starp piegādātāju un patērētāju, saskaņā ar piegādātāja organizētu tālpārdošanas vai pakalpojumu sniegšanas sistēmu, kad piegādātājs minētā līguma vajadzībām ekskluzīvi izmanto vienu vai vairākus informācijas pārraides līdzekļus līdz līguma noslēgšanas brīdim un ieskaitot to”.

10. 2. panta b) punktā “finanšu pakalpojums” ir definēts kā “bankas, kredīta, apdrošināšanas, personālo pensiju, ieguldījumu vai maksājumu rakstura pakalpojums”.

11. 2. panta e) punktā “distances saziņas līdzekļi” ir definēti kā tādi, kas attiecas uz “jebkuriem līdzekļiem, kurus bez piegādātāja un patērētāja vienlaicīgas fiziskās klātbūtnes var izmantot, lai tālpārdotu pakalpojumu starp šīm pusēm”.

12. 3. pantā ir noteikts:

“1. Laikus, pirms patērētājs ir uzņēmies jebkura distances līguma saistības, viņam sniedz šādu informāciju par:

[..]

3) distances līgumu

- a) atteikuma tiesību esamība vai neesamība saskaņā ar 6. pantu un, ja atteikuma tiesības pastāv, to ilgums un nosacījumi to izmantošanai, tostarp informācija par summu, kādu patērētājam var lūgt samaksāt, pamatojoties uz 7. panta 1. punktu, kā arī šo tiesību neizmantošanas sekas;

[..]

¹¹ 18. apsvērums.

¹² 21. apsvērums.

¹³ 23. apsvērums.

2. Šā panta 1. punktā minētās ziņas, kuru komerciālais nolūks ir jāpaskaidro, sniedz skaidri un saprotami jebkurā veidā, kas atbilst izmantotajiem distances saziņas līdzekļiem, jo īpaši ievērojot komercdarījumu godprātības principus un principus, kas reglamentē tādu personu aizsardzību, kuras, ievērojot dalībvalstu likumus, nevar dot savu piekrišanu, piemēram, nepilngadīgie.

[..]”

13. Saskaņā ar 6. pantu.

“1. Dalībvalstis nodrošina, ka patērētājam ir 14 kalendār[ās] dienas, lai atkāptos no līguma bez līgumsoda un bez iemesla paziņošanas. [..]

Atteikuma termiņu sāk skaitīt:

- vai nu no distances līguma noslēgšanas dienas, izņemot attiecībā uz minēto dzīvības apdrošināšanu, kur termiņš sāksies no brīža, kad patērētāju informē, ka distances līgums ir noslēgts, vai arī
- no dienas, kad patērētājs saņem līguma noteikumus un nosacījumus, un informāciju saskaņā ar 5. panta 1. vai 2. punktu, ja tas ir vēlāk nekā pirmajā ievilkumā minētajā dienā.

[..]

2. Atteikuma tiesības neattiecas uz:

[..]

- c) līgumiem, kuru izpildījums ir pilnībā pabeigts pēc patērētāja skaidra lūguma, pirms patērētājs izmanto savas atteikuma tiesības.

3. Dalībvalstis var noteikt, ka atteikuma tiesības neattiecas uz:

- a) jebkuru kredītu, kas galvenokārt paredzēts, lai iegādātos īpašumtiesības uz zemi vai esošu, vai projektējamu ēku, vai nolūkā atjaunot vai uzlabot ēku, vai
- b) jebkuru kredītu, kas nodrošināts vai nu ar nekustamā īpašuma hipotēku, vai arī tiesībām saistībā ar nekustamo īpašumu [..].

6. Ja patērētājs izmanto savas atteikuma tiesības, viņš līdz attiecīgā termiņa beigām par to paziņo saskaņā ar praktiskajiem norādījumiem, kas viņam doti saskaņā ar 3. panta 1. punkta 3. daļas d) apakšpunktu veidā, kuru var pierādīt saskaņā ar valsts tiesību aktiem. Uzska, ka termiņš ir ievērots, kad paziņojumu, ja tas ir rakstisks vai cita pastāvīga informācijas nesēja veidā un ir saņēmējam sasniedzams, nosūta pirms termiņa beigām.”

14. 11. pantā ir noteikts:

“Dalībvalstis nosaka atbilstošas sankcijas, kad piegādātājs nevar izpildīt valsts likumdošanas aktus, kas pieņemti, ievērojot šo direktīvu.

Šajā nolūkā tās var jo īpaši noteikt, ka patērētājs drīkst atcelt līgumu jebkurā laikā, bez maksas un bez līgumsoda.

Tādām sankcijām jābūt efektīvām, samērīgām un preventīvām.”

15. Ar 18. pantu tika aizstāts Direktīvas 97/7 3. panta 1. punkta pirmais ievilkums, un tajā ir noteikts, ka minētā direktīva nav piemērojama līgumiem “saistībā ar jebkuru finanšu pakalpojumu, uz kuru attiecas Direktīva 2002/65 [..]”.

Valsts tiesības

16. *Bürgerliches Gesetzbuch* (Civill kodekss, turpmāk tekstā – “BGB”) 312.b panta 1) punktā, redakcijā, kas bija spēkā no 2004. gada 8. decembra līdz 2011. gada 22. februārim, bija noteikts, ka “distances līgumi ir līgumi preču piegādei vai pakalpojumu sniegšanai, ieskaitot finanšu pakalpojumus, ko ir noslēdzis pārdevējs un patērētājs, izmantojot tikai distances saziņas līdzekļus, ja līgums ir noslēgts saskaņā ar organizētu distances pakalpojumu sniegšanas sistēmu. Finanšu pakalpojumi pirmā teikuma izpratnē ir jebkurš bankas, kredīta, apdrošināšanas, personālo pensiju, ieguldījumu vai maksājumu rakstura pakalpojums”.

17. *BGB* 312.d panta 1. un 2. punkts, redakcijā, kas bija spēkā no 2004. gada 8. decembra līdz 2010. gada 10. jūnijam, bija formulēts šādi:

“(1) Distances līguma noslēgšanas gadījumā patērētājam ir 355. pantā noteiktās atteikuma tiesības. [..]

(2) Atkāpjoties no 355. panta 2. punkta pirmā teikuma, atteikuma termiņš sākas no brīža, kad ir izpildīts 312.c panta 2. punktā noteiktais informēšanas pienākums, [..] un pakalpojumu sniegšanas gadījumā – no līguma slēgšanas dienas.”

18. *BGB* 312.d panta 1. un 2. punktā, redakcijā, kas bija spēkā no 2010. gada 11. jūnija līdz 2011. gada 3. augustam, bija noteikts:

“(1) Distances līguma noslēgšanas gadījumā patērētājam ir 355. pantā noteiktās atteikuma tiesības. [..]

(2) Neraugoties uz 355. panta 3. punkta pirmo teikumu, atteikuma termiņš sākas no brīža, kad ir izpildītas prasības sniegt informāciju saskaņā ar 246. panta 2. punktu, kas aplūkots kopā ar *Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche* [Civill kodeksa ievadlikumu] 1. panta 1. un 2. punktu [..].”

19. *BGB* 495. pantā, redakcijā, kas bija spēkā no 2002. gada 1. augusta līdz 2014. gada 12. jūnijam, bija noteikts, ka “aizdevuma līguma gadījumā, ko ir noslēdzis patērētājs, aizdevuma ņēmējam ir atteikuma tiesības saskaņā ar 355. pantu”.

Faktiskie apstākļi, tiesvedība un prejudiciālie jautājumi

20. *Sparkasse Südholstein* ir reģionālā banka ar filiālēm. Tā slēdz aizdevuma līgumus, lai finansētu nekustamo īpašumu, kas ir nodrošināts ar hipotēku; tas tiek darīts tikai tās filiālēs. Atsevišķos gadījumos, ja ir konstatējamas spēkā esošas līgumattiecības, šādu līgumu papildināšana vai grozīšana notiek ar distances saziņas līdzekļu palīdzību. Ir skaidrs, ka līdz 2008. gada sākumam *Sparkasse Südholstein* jau bija noslēgusi līgumus, vairākos gadījumos izmantojot tikai distances saziņas līdzekļus.

21. Tiesvedība valsts tiesā ir saistīta ar trīs aizdevuma līgumiem, ko KH kā patērētājs noslēdza ar *Sparkasse Südholstein*:

- 1994. gada 1. jūlijā KH ar *Sparkasse Südholstein* likumīgo priekštecī noslēdza aizdevuma līgumu par summu 114 000 Vācijas marku (DEM) (apmēram 58 000 EUR; turpmāk tekstā – “pirmais aizdevums”) apmērā, lai finansētu nekustamā īpašuma iegādi. Šis aizdevums bija jāatmaksā 2017. gada 30. decembrī. Aizdevuma izmantošanas procenti bija jāmaksā atbilstoši likmei 6,95 %

apmērā, kas tika noteikta sākotnējam desmit gadu laikposmam. Ne agrāk kā sešas nedēļas pirms 2004. gada 30. maija jebkura līgumslēdzēja puse varēja lūgt veikt sarunas, lai no 2004. gada 1. jūnija procentu likmi pielāgotu. Ja vienošanās netiktu panākta, no 2004. gada 1. jūnija būtu piemērojami “mainīgi nosacījumi”, ko *Sparkasse Südhlostein* nosaka katrā šāda veida aizdevumu gadījumā (proti, mainīga procentu likme). Tika panākta vienošanās arī par hipotēku šī aizdevuma nodrošināšanai.

2004. gada 25. maijā puses, noslēdzot nolīgumu par grozījumiem, vienojās, ka, sākot no 2004. gada 1. jūnija, desmit gadus procentu likme būs 5,03 % gadā.

2010. gada oktobrī¹⁴ puses, izmantojot tikai distances saziņas līdzekļus, noslēdza papildu nolīgumu par procentu likmi, saskaņā ar kuru aizdevumam, sākot no 2014. gada 1. jūnija, atlikušajā līguma spēkā esamības laikā bija jāpiemēro procentu likme 4,01 % apmērā. KH netika informēts par jebkādam atteikuma tiesībām.

Laikposmā no 2014. gada jūnija līdz 2017. gada novembrim KH *Sparkasse Südhlostein* saskaņā ar minēto līgumu samaksāja 8180,76 EUR. KH aizdevumu pilnībā atmaksāja 2017. gada 29. decembrī, veicot maksājumu 58 287,27 EUR apmērā.

– 1994. gada 17. jūlijā KH ar *Sparkasse Südhlostein* likumīgo priekštecī noslēdza jaunu aizdevuma līgumu par 112 000 DEM (aptuveni 57 000 EUR; turpmāk tekstā – “otrais aizdevums”), lai finansētu nekustamo īpašumu. Aizdevuma izmantošanas procenti bija jāmaksā atbilstoši likmei 5,7 % apmērā, kas tika noteikta sākotnējam piecu gadu laikposmam. Ne agrāk kā sešas nedēļas pirms 1999. gada 30. maija jebkura līgumslēdzēja puse varēja lūgt veikt sarunas, lai no 1999. gada 1. jūnija procentu likmi pielāgotu. Ja vienošanās netiktu panākta, no 1999. gada 1. jūnija būtu piemērojami “mainīgi nosacījumi”, ko *Sparkasse Südhlostein* nosaka katrā šāda veida aizdevumu gadījumā (proti, mainīga procentu likme). Tika panākta vienošanās arī par hipotēku šī aizdevuma nodrošināšanai.

1999. gadā puses, noslēdzot nolīgumu par grozījumiem, vienojās, ka, sākot no 1999. gada 1. jūnija, desmit gadus procentu likme būs 4,89 % gadā.

2009. gada 15. aprīlī puses, izmantojot tikai distances saziņas līdzekļus, vienojās par procentu likmi 5,16 % apmērā, sākot no 2009. gada 1. jūnija uz jaunu desmit gadu periodu. KH netika informēts par atteikuma tiesībām.

Laikposmā no 2009. gada jūnija līdz 2018. gada februārim KH *Sparkasse Südhlostein* saskaņā ar minēto līgumu kopumā samaksāja 18 243,75 EUR. Turklāt KH 2009. gada 30. novembrī *Sparkasse Südhlostein* samaksāja grāmatvedības administrēšanas izdevumus 12 EUR apmērā.

– 1999. gada 4. novembrī *Sparkasse Südhlostein* likumīgā priekštece piešķīra KH aizdevumu 30 000 DEM (aptuveni 15 000 EUR; turpmāk tekstā – “trešais aizdevums”) apmērā. Atbilstoši līgumam aizdevumu bija paredzēts izmantot kā “līdzdalību kapitālā”, bet tika panākta vienošanās, ka patiesībā tas tiks izmantots kā personiskais aizdevums. Aizdevuma izmantošanas procenti bija jāmaksā atbilstoši likmei 6,6 % apmērā, kas tika noteikta sākotnējam desmit gadu laikposmam. Ne agrāk kā sešas nedēļas pirms 2008. gada 30. novembra jebkura līgumslēdzēja puse varēja lūgt veikt sarunas, lai no 2008. gada 1. decembra procentu likmi pielāgotu. Ja vienošanās netiktu panākta, no 2008. gada 1. decembra būtu piemērojami “mainīgi nosacījumi”, ko *Sparkasse Südhlostein* nosaka katrā šāda veida aizdevumu gadījumā (proti, mainīga procentu likme). Tika panākta vienošanās arī par hipotēku šī aizdevuma nodrošināšanai.

¹⁴ Šis datums ir pamatots ar iesniedzējtiesas sniegto informāciju. Jānorāda, ka, manuprāt, šis datums ir agrāk nekā pēc 10 gadiem, ko paredz 2004. gada 25. maija nolīgums par grozījumiem.

2008. gada beigās puses, izmantojot tikai distances saziņas līdzekļus, noslēdza papildu nolīgumu par procentiem, atbilstoši kurai, sākot no 2008. gada 1. decembra, aizdevumam desmit gadus bija jāpiemēro likme 4,87 % apmērā. *Sparkasse Südhholstein* neinformēja KH par atteikuma tiesībām.

KH saistībā ar minēto līgumu no 2008. gada decembra līdz 2018. gada februārim *Sparkasse Südhholstein* kopumā samaksāja 8328,33 EUR.

22. 2015. gada 2. septembrī KH izstājās no šiem trim 2008., 2009. un 2010. gadā noslēgtajiem papildu nolīgumiem par procentu likmi. To viņš darīja, pamatojoties uz to, ka šie procentu likmes nolīgumi ietvēra tālpārdošanu un ka *Sparkasse Südhholstein* piemēroja organizētu tālpārdošanas sistēmu. Līdz ar to KH atsaucās uz atteikuma tiesībām, kas izriet no *BGB* 495. panta 1. punkta (redakcijā, kas bija spēkā pamatlietas faktu norises laikā) vai, pakārtoti, no *BGB* 312.d panta 1. punkta pirmā teikuma (redakcijā, kas bija spēkā pamatlietas faktu norises laikā).

23. Tad KH vērsās *Landgericht Kiel* (Ķīles apgabaltiesa, Vācija, turpmāk tekstā – “iesniedzējtiesa”) ar prasību atmaksāt procentus un atmaksāt summas, kas samaksātas kopš to nolīgumu par grozījumiem noslēgšanas, no kuriem viņš bija atteicies, veikt samaksāto grāmatvedības izdevumu atmaksu un izmaksāt kompensāciju par atbildētājas veiktajiem lietojuma veidiem.

24. Konkrētāk, KH lūdz iesniedzējtiesu: 1) piespriest *Sparkasse Südhholstein* samaksāt viņam summu 37 285,38 EUR apmērā, pieskaitot procentus; 2) konstatēt, ka viņa 2015. gada 2. septembra atteikšanās dēļ vairs nepastāv nolīgums par fiksētu procentu likmi attiecībā uz otro un trešo aizdevumu; 3) atzīt, ka viņa 2015. gada 2. septembra atteikšanās dēļ viņam vairs nav pienākuma maksāt otrā un trešā aizdevuma ikmēneša maksājumus, un 4) atzīt, ka *Sparkasse Südhholstein* viņam ir jāatmaksā visi maksājumi, kas veikti laikposmā no tiesas sēdes dienas līdz brīdim, kad spriedums kļūst galīgs attiecībā uz otro un trešo aizdevumu, pieskaitot procentus, sākot no brīža, kad tā ir saņēmusi pirmos pārskaitījumus aizdevuma kontā.

25. *Sparkasse Südhholstein* apgalvo, ka KH nebija nekādu atteikuma tiesību, un lūdz iesniedzējtiesu prasību noraidīt.

26. Iesniedzējtiesa norāda, ka atteikuma tiesību esamība ir atkarīga no Direktīvas 2002/65 2. panta a) punkta interpretācijas. Lai atteikuma tiesības, kas ir paredzētas *BGB* 312.b panta 1. punktā un 312.d panta 1. un 2. punktā, ar kuriem it transponēta Direktīva 2002/65, varētu tikt piemērotas izskatāmajās lietās, attiecīgajiem darījumiem būtu jāietilpst jēdzienā līgums, kas ir “noslēgts organizētas tālpārdošanas vai pakalpojumu sniegšanas sistēmas ietvaros” (*BGB* 312.b panta 1. punkts), lasot to saskaņā ar šo direktīvu. Šis jēdziens ir interpretēts atšķirīgi valsts judikatūrā un doktrīnā. Tomēr saskaņā ar valsts likumprojekta pamatojumu darījumiem, kas tiek noslēgti, nejausi izmantojot drīzāk distances saziņas līdzekļus, ir jābūt izslēgtiem no šo tiesību normu piemērošanas jomas. Tomēr *Sparkasse Südhholstein* rīcībā (personāla un resursu ziņā) ir viss vajadzīgais, lai noslēgtu nolīgumu par grozījumiem un papildu nolīgumu ar esošajiem klientiem, regulāri izmantojot tālpārdošanu.

27. Turklāt jēdziens līgums par “pakalpojumu sniegšanu, ieskaitot finanšu pakalpojumus” (*BGB* 312.b panta 1. punkts) arī ir jāinterpretē saskaņā ar Direktīvu 2002/65. *Oberlandesgericht Frankfurt* (Frankfurtes federālās zemes Augstākā tiesa, Vācija) šajā ziņā iepriekš ir spriedusi, ka “vienkārša jau piešķirta kredīta noteikumu grozīšana nav (jauns, atsevišķs) bankas pakalpojums. Tā drīzāk ir daļa no sākotnējās kredīta piešķiršanas. Priekšnoteikums pieņemumam par distances līgumu vienmēr ir preces piegāde vai pakalpojuma sniegšana no pārdevēja puses, un līdz ar to nepietiek, ka saskaņā ar noslēgtu nolīgumu tikai patērētājam ir jāveic līgumam raksturīgs izpildījums”. Tomēr iesniedzējtiesa uzskata, ka līgumi, ar kuriem tiek grozīti aizdevuma nosacījumi, ietilpst Direktīvas 2002/65 piemērošanas jomā.

28. Ņemot vērā iepriekš minēto, iesniedzējtiesa lūdz sniegt prejudiciālu nolēmumu par šādiem jautājumiem:

- “1) Vai Direktīvas 2002/65/EK 2. panta a) punkta izpratnē līgums, ar kuru spēkā esošs aizdevuma līgums tiek grozīts tikai attiecībā uz nolīgto piemērojamo procentu apmēru (papildu nolīgums par procentiem), ir noslēgts “saskaņā ar piegādātāja organizētu tālpārdošanas vai pakalpojumu sniegšanas sistēmu”, ja bankas filiāle aizdevuma līgumus par nekustamo īpašumu finansēšanu ar nekustamā īpašuma ķīlas tiesību garantijām slēdz tikai savās uzņēmuma telpās, taču saistībā ar nodibinātajām darījumu attiecībām slēdz līgumus par grozījumu izdarīšanu jau noslēgtos aizdevuma līgumos, daļēji arī izmantojot tikai distances saziņas līdzekļus?
- 2) Vai ir konstatējams “līgums saistībā ar finanšu pakalpojumiem” Direktīvas 2002/65/EK 2. panta a) punkta izpratnē, ja spēkā esošs aizdevuma līgums tiek grozīts tikai attiecībā uz nolīgto procentu piemērošanu (papildu nolīgums par procentiem), nepagarinot aizdevuma darbības ilgumu vai negrozot tā apmēru?”

29. KH, *Sparkasse Südholstein*, Vācijas valdība un Eiropas Komisija iesniedza rakstveida apsvērumus. Tiesas sēdē 2019. gada 4. septembrī minētie lietas dalībnieki sniedza arī mutvārdu paskaidrojumus.

Vērtējums

Par pieņemamību

30. *Sparkasse Südholstein* apgalvo, ka pirmais prejudiciālais jautājums ir nepieņemams, jo tas attiecas nevis uz Savienības tiesību interpretāciju, kas esot pietiekami skaidra, bet gan uz to piemērošanu šīs lietas faktiem. Tā arī norāda, ka Savienības tiesību normu, kas ir abu prejudiciālo jautājumu priekšmets, pareiza piemērošana šajā lietā ir acīmredzama. Turklāt iesniedzējtiesas norādītie faktiskie apstākļi neesot pietiekami, lai ļautu Tiesai atbildēt uz pirmo prejudiciālo jautājumu.

31. Tiesai saskaņā ar LESD 267. pantu nav kompetences lemt par Savienības tiesību piemērošanu konkrētās lietās¹⁵. Prejudiciāla nolēmuma tiesvedībā, kas paredzēta LESD 267. pantā, ir noteikta “cieša sadarbība starp valsts tiesām un Tiesu, kas balstīta uz funkciju savstarpēju sadali, un tas ir instruments, ar kura palīdzību Tiesa sniedz valsts tiesām [ES] tiesību interpretācijas elementus, kas tām ir nepieciešami, lai atrisinātu strīdus, par kuriem tām ir jālemj”. “Viena no EKL 234. pantā paredzētās tiesu sadarbības sistēmas galvenajām īpatnībām ir tāda, ka Tiesa drīzāk abstrakti un vispārīgi atbild uz tai uzdoto jautājumu par [ES] tiesību interpretāciju, bet iesniedzējtiesas ziņā ir lemt par tai nodoto strīdu, ņemot vērā Tiesas atbildi”¹⁶.

32. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru uz jautājumiem par Savienības tiesību interpretāciju, kurus valsts tiesa uzdevusi pašas noteiktajos tiesiskā regulējuma un faktisko apstākļu ietvaros, kuru precizitāte Tiesai nav jāpārbauda, attiecas atbilstības pieņēmums. Valsts tiesas iesniegto lūgumu Tiesa var noraidīt tikai tad, ja ir acīmredzams, ka lūgtajai Savienības tiesību interpretācijai nav nekāda sakara ar pamatlietas faktisko situāciju vai tās priekšmetu, vai arī gadījumos, kad izvirzītā problēma ir hipotētiska vai kad Tiesai nav zināmi faktiskie vai juridiskie apstākļi, kas nepieciešami, lai sniegtu noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem¹⁷.

¹⁵ Spriedums, 1986. gada 18. decembris, *VAG France*, 10/86, EU:C:1986:502, 7. punkts.

¹⁶ Spriedums, 2010. gada 4. februāris, *Genc*, C-14/09, EU:C:2010:57, 30. un 31. punkts.

¹⁷ Spriedums, 2019. gada 19. decembris, *Junqueras Vies*, C-502/19, EU:C:2019:1115, 55. punkts un tajā minētā judikatūra.

33. No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu ir redzams, ka iesniedzējtiesa vēlas no Tiesas saņemt norādes par Direktīvas 2002/65 2. panta a) punkta interpretāciju. Iesniedzējtiesa paskaidro, ka šīs norādes ir vajadzīgas, lai tajā izskatāmajai lietai piemērotu valsts tiesības, kas interpretētas, ņemot vērā direktīvu. Jāpiebilst – pretēji tam, ko apgalvo *Sparkasse Südholstein* –, ka es neuzskatu, ka atbilde uz iesniedzējtiesas jautājumiem ir “acīmredzama” un, vēl jo mazāk, ka Tiesai nav jāpalīdz valsts tiesai, interpretējot atbilstošās Savienības tiesību normas.

34. Ciktāl runa ir par apgalvojumu par iespējamiem trūkumiem lietas faktisko apstākļu izklāstā, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru valsts tiesas iesniegto lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesa var noraidīt, ja Tiesas rīcībā nav faktisko un juridisko elementu, kas vajadzīgi, lai sniegtu lietderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem¹⁸. Tomēr man šķiet, ka lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pietiekami izklāstīti faktiskie apstākļi, ar kuriem ir pamatoti prejudiciālie jautājumi, un tas ļauj Tiesai uz šiem jautājumiem sniegt lietderīgu atbildi.

35. Tādēļ es secinu, ka prejudiciālie jautājumi ir pieņemami.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Ievada apsvērumi

36. Direktīva 2002/65 ietilpst Savienības likumdevēja kopīgā plānā, izveidojot integrētu finanšu instrumentu tirgu un to tālpārdošanu. It īpaši tā papildina Direktīvu 97/7 par patērētāju aizsardzību saistībā ar distances līgumiem, kas ir saistīti ar finanšu pakalpojumu sniegšanu.

37. “Finanšu pakalpojumu” jēdziens bija definēts Direktīvā 97/7¹⁹. Tomēr Direktīvas 2002/65 2. panta b) punktā tas ir definēts kā “bankas, kredīta, apdrošināšanas, personālo pensiju, ieguldījumu vai maksājumu rakstura” pakalpojumi.

38. Šī definīcija ir plaša un attiecas uz plašu preču klāstu²⁰. No grozītajam priekšlikumam pievienotā paskaidrojuma raksta ir skaidrs, ka šāds bija Savienības likumdevēja nodoms: priekšlikumā ir paskaidrots, ka “finanšu pakalpojumu definīcija ir vienkāršota salīdzinājumā ar sākotnējo priekšlikumu; visas atsauces uz esošo direktīvu ir dzēstas, lai nodrošinātu, ka tajā ir ietverti visi finanšu pakalpojumi, ko var piedāvāt patērētājam, un lai novērstu trūkumu esamību, kā tas būtu agrākās definīcijas gadījumā”²¹. No paša Direktīvas 2002/65 2. panta b) punkta formulējuma ir arī redzams, ka pakalpojumi saistībā ar “kredītu”, piemēram, aizdevums, ir finanšu pakalpojumi²². Tieši tāpat šādi pakalpojumi ir izslēgti no Direktīvas 97/7 piemērošanas jomas. No tā izriet, ka KH nav pamata apgalvot, ka Direktīva 97/7 varētu būt piemērojama šajā lietā.

39. Atgriezīšos pie prejudiciālajiem jautājumiem. Man šķiet loģiskāk tos izskatīt apgrieztā secībā.

18 Spriedums, 2012. gada 16. februāris, *Varzim Sol*, C-25/11, EU:C:2012:94, 29. punkts.

19 Direktīvas 97/7 II pielikumā, kas dzēsts ar Direktīvas 2002/65 18. pantu, bija ietverts neizsmeļošs finanšu pakalpojumu uzskaitījums: ieguldījumu pakalpojumi, apdrošināšanas un pārpadrošināšanas darījumi, bankas pakalpojumi un darījumi, kas ir saistīti ar darījumiem nākotnē vai iespējām.

20 Haentjens, M. un de Gioia-Carabellese, P., *European Banking and Financial Law*, Routledge, Londona un Ņujorka, 2015, 64. lpp.

21 Grozīts priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par patērētāju finanšu pakalpojumu tālpārdošanu un grozījumiem Direktīvās 97/7/EK un 98/27/EK, COM(99) 0385, galīgā redakcija (OV 2000, C 177 E, 21. lpp.; turpmāk tekstā – “grozītais priekšlikums direktīvai”).

22 Skat. arī ģenerāladvokāta Ī. Bota [Y. Bot] secinājumus lietā *Kareda*, C-249/16, EU:C:2017:305, 41. punkts.

Par otro jautājumu

40. Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa jautā, vai jēdziens “līgums saistībā ar finanšu pakalpojumiem” Direktīvas 2002/65 2. panta a) punkta izpratnē ietver līgumu, ar kuru tiek grozīts spēkā esošs aizdevuma līgums attiecībā uz procentu likmi, nepagarinot aizdevuma termiņu vai negrozot tā apmēru.

41. Būtībā, kā iesniedzējtiesa paskaidro savā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu, šis jautājums rodas tāpēc, ka Direktīvas 2002/65 1. panta 2. punktā ir precizēts, ka tad, ja līgumā par finanšu pakalpojumiem ir ietverts sākotnējais nolīgums par pakalpojumiem, kam seko secīgas darbības vai tāda paša rakstura atsevišķu darbību sērija, kuru veic laika gaitā, šīs direktīvas noteikumi ir piemērojami tikai sākotnējam nolīgumam.

42. Vai papildu nolīguma noslēgšana par procentu likmēm uzliek Direktīvā 2000/65 paredzētos pienākumus piegādātājam (kreditoram)? Vai arī tas ir atbrīvots no pienākumiem saskaņā ar 1. panta 2. punktu?

43. *Sparkasse Südholstein* un Vācijas valdība norāda, ka Direktīvas 2002/65 noteikumi nav piemērojami papildu nolīgumam par procentu likmi. Proti, šāds nolīgums attiecas vienīgi uz patērētāja pamatpienākumu saistībā ar aizdevuma līgumu, nevis uz citiem līguma elementiem. Tādējādi nolīgumu par procentu likmi nevar uzskatīt par autonomu līgumu.

44. Komisija un KH norāda, ka papildu nolīgums par procentu likmi ir “līgums saistībā ar finanšu pakalpojumiem”, kuram ir piemērojama Direktīva 2002/65.

45. Ar Direktīvu 2002/65 ir paredzēts pilnībā saskaņot valstu tiesību aktus, un tādēļ tās noteikumi ir jāinterpretē tādējādi, lai interpretācija būtu vienveidīga visās dalībvalstīs²³. Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru no prasības par Savienības tiesību vienveidīgu piemērošanu izriet, ka tad, ja tiesību normā nav atsauces uz dalībvalstu tiesībām saistībā ar kādu īpašu jēdzienu, šis jēdziens visā Eiropas Savienībā ir interpretējams autonomi un vienveidīgi, ņemot vērā attiecīgās tiesību normas kontekstu un attiecīgā tiesiskā regulējuma mērķi²⁴.

46. Vienveidīga interpretācija finanšu pakalpojumu tālpārdošanas kontekstā ļauj novērst atšķirības starp dalībvalstīm. Tas ir īpaši svarīgi nozarē, kurai ir raksturīgs pārrobežu aspekts. Tomēr vienotā tirgus konsolidēšanas pasākumi nedrīkst kaitēt patērētāju aizsardzībai. Gluži pretēji, tiem, kā tas ir norādīts Direktīvas 2002/65 1. apsvērumā, ir jāpalīdz sasniegt patērētāju, kuri darbojas tirgū, augsta līmeņa aizsardzību. Šādi kopīgi noteikumi saskaņo vajadzību stiprināt iekšējo tirgu ar vajadzību panākt augstu patērētāju aizsardzības līmeni un tādējādi ir vērsti uz to, lai vairotu patērētājos uzticēšanos, kuri būs vairāk noskaņoti noslēgt tālpārdošanas līgumus²⁵. Direktīvas 2002/65 mērķis ir sniegt patērētājiem plašu aizsardzību, piešķirot tiem noteiktas tiesības saistībā ar distances līgumiem, jo distanciālās saziņas līdzekļu izmantošana nedrīkst novest pie patērētājam sniedzamās informācijas samazināšanās²⁶.

47. 2. panta a) punktā jēdziens “distances līgums” ir definēts kā “jebkurš” līgums, kas “noslēgts starp piegādātāju un patērētāju saskaņā ar piegādātāja organizētu tālpārdošanas vai pakalpojumu sniegšanas sistēmu”. 14. apsvērumā ir precizēts, ka šī direktīva attiecas uz “visiem finanšu pakalpojumiem”, ko var sniegt no attāluma.

²³ Spriedums, 2019. gada 11. septembris, *Romano*, C-143/18, EU:C:2019:701, 34. un 55. punkts.

²⁴ Spriedums, 2017. gada 7. septembris, *Schottelius*, C-247/16, EU:C:2017:638, 31. punkts.

²⁵ Skat. ģenerāladvokāta Dž. Pitrucellas [*G. Pitruzzella*] secinājumus lietā *Romano*, C-143/18, EU:C:2019:273, 41. un 42. punkts.

²⁶ 12. apsvērumā ir paskaidrots, ka kopīgu noteikumu pieņemšanai šajā jomā būtu jābūt “atbilstoši patērētāju vispārējās aizsardzības samazinājuma neesamībai”. Šajā sakarā un pēc analogijas skat. arī spriedumu, 2012. gada 5. jūlijs, *Content Services*, C-49/11, EU:C:2012:419, 36. punkts, t.i., spriedumu attiecībā uz Direktīvu 97/7.

48. Šie tiesību akti liek domāt, ka jēdziens “distances līgums”, uz kuru attiecas Direktīvas 2002/65 noteikumi, ir jāsaprot plašā nozīmē, jo 2. panta a) punkts attiecas uz “jebkuru līgumu” un 14. apsvērums – uz “visiem finanšu pakalpojumiem”. Šī pieeja atbilst arī direktīvas aizsardzības mērķim nodrošināt augstu patērētāju aizsardzības līmeni.

49. Turklāt 16. apsvērumā ir precizēts, ka, izstrādājot Direktīvu 2002/65, Savienības likumdevējs apzinājās, ka attiecībā uz vienu līgumu, kas ietver secīgas darbības vai tāda paša rakstura atsevišķu darbību sēriju, kuru veic laika gaitā, dažādās dalībvalstīs var tikt piemērots atšķirīgs tiesiskais režīms. Šīs direktīvas apsvērumos ir ietvertas dažas norādes par šo jēdzienu interpretāciju.

50. Tādējādi apsvērumos ir paskaidrots, ka šī direktīva attiecas uz “pirmo darbību no viena un tā paša rakstura secīgu darbību sērijas, ko veic laika gaitā un ko uzskata par tādām, kas veido vienu veselumu, neatkarīgi no tā, vai uz šo darbību vai darbību sēriju attiecas viens līgums vai vairāki secīgi līgumi”²⁷. Jēdziens “sākotnējais nolīgums par pakalpojumiem” ir skaidrots, sniedzot dažus piemērus, t.i., “bankas konta atvēršana, kredītkartes iegūšana” vai “vērtspapīru portfeļa pārvaldības līguma noslēgšana”, bet par “darbībām” var uzskatīt, “naudas līdzekļu noguldīšanu bankas kontā vai izņemšanu no tā, maksājumu ar kredītkarti” un “darījumus, kas veikti saskaņā ar vērtspapīru portfeļa pārvaldības līgumu”. Tomēr “jaunu elementu pievienošana sākotnējam nolīgumam par pakalpojumiem, piemēram, iespēja izmantot elektroniskas maksāšanas līdzekli kopā ar esošo bankas kontu, nav “darbība”, bet papildu līgums, uz ko attiecas šī direktīva”²⁸.

51. No tā izriet, ka galvenais elements, lai pastāvētu “līgums” 2. panta a) punkta izpratnē, ir tāds, ka starp pusēm pastāv vienošanās, proti, kopīga griba. Direktīvas 15. apsvērumā ir sniegtas dažas norādes par “līguma” sastāvdaļām, proti, piedāvājumu, sarunām un noslēgšanu. Lai gan jēdzienu “līgums” un “nolīgums” definīcijas valsts tiesībās var atšķirties, šķiet, ka Direktīvā 2002/65 ir prasīts piedāvājums un pieņemšana, kas noved pie vienošanas gribas. “Nolīguma” jēdziens, kas ietilpst direktīvas piemērošanas jomā, ir definēts, to pretnostatot “darbībai”. “Darbība” ir esošas vienošanās *īstenošanas akts, nepievienojot elementus, attiecībā uz kuriem tiktu prasīta jauna gribu sakrīšana*. Aizdevuma līguma ietvaros “darbība” tādējādi attiecas uz tādiem individuāliem darījumiem kā maksājumi, kas samazina kopējo maksājamo summu²⁹.

52. Aizdevuma nolīguma kontekstā “raksturīgais pienākums” ir aizdotās summas faktiska piešķiršana, bet aizņēmēja pienākums atdot aizdoto summu ir tikai aizdevēja saistības izpildījuma sekas³⁰. Aizdevējs piedāvā pieejamo naudas summu kā aizdevumu. Papildus aizdevuma summai citi galvenie nolīguma elementi, kas ir nepieciešami, lai panāktu nolīgumu, ir atmaksāšanas perioda struktūra un ilgums, kā arī procentu likme. Galvenais jautājums potenciālajam aizņēmējam ir izvēlēties fiksētu vai mainīgu procentu likmi. Piesardzīgais patērētājs drīzāk izvēlēsies fiksētu procentu likmi, savukārt mazāk piesardzīgs patērētājs varētu izvēlēties mainīgu procentu likmi. Ja patērētājs izvēlas fiksētu procentu likmi, reizēm tiek panākta vienošanās, ka pēc noteikta laika puses procentu likmi pārskatīs. Tā tas bija pamatlietā. Kā paskaidro iesniedzējtiesa un kā *Sparkasse Südholstein* apstiprināja savos rakstveida apsvērumos, trīs aizdevuma līgumos bija ietverts līdzīgs noteikums, kurā bija paredzēts, ka ikviena puse var lūgt pārskatīt procentu likmi 6–2 nedēļas pirms tā laikposma beigām, attiecībā uz kuru ir noteikta procentu likme. Ja pēc šī laikposma nav noslēgts neviens nolīgums par korekciju, šim aizdevumam ir piemērojama mainīgā procentu likme, kādu *Sparkasse Südholstein* ir precizējusi attiecīgajam aizdevuma veidam.

27 16. apsvērums.

28 17. apsvērums.

29 Skat. Linaritis, I., “The access to financial services through the Internet: in light of Directives 2002/65/EC, 2000/31/EC, 1999/93/EC” (grieķu valodā), Sakkoulas, Atēnas, Saloniki, 2005, 119. lpp.

30 Spriedums, 2017. gada 15. jūnijs, *Kareda*, C-249/16, EU:C:2017:472, 41. punkts.

53. Ir skaidrs, ka puses procentu likmi apsprieda, pamatojoties uz jaunu bankas priekšlikumu. Nolīguma neesamības gadījumā līguma sākotnējie nosacījumi nevarēja tikt atstāti nemainīgi. Tie būtiski mainījās. Konkrēti, procentu likme mainījās no fiksētas uz mainīgu likmi. Līdz ar to jaunais nolīgums neesot vienkārša “darbība”, uz kuras elementiem attiecās iepriekšējais nolīgums, bet gan jauns nolīgums par procentu likmēm, kam nepieciešama jauna vienošanās par gribu. Viena no pusēm uzņēmās iniciatīvu uzsākt sarunas un tika apspriestas iespējamās procentu likmes. Puses varēja vienoties par jaunu fiksēto procentu likmi vai piemērot mainīgu procentu likmi. Šī otrā iespēja izpaužas kā automātisks nolīgums.

54. Pretēji tam, ko apgalvo *Sparkasse Südholstein* un Vācijas valdība, apstāklis, ka citi aizdevuma elementi, tādi kā naudas summas apmērs un ilgums, ar papildu nolīgumu par procentu likmēm nav tikuši grozīti, nenozīmē, ka šis nolīgums ir tikai “darbība”, kurai nebija piemērojami Direktīvas 2002/65 sīki izstrādātie noteikumi. Šāda interpretācija pārmērīgi ierobežotu direktīvas, kuru bija paredzēts piemērot “jebkuram līgumam” saistībā ar finanšu pakalpojumiem, piemērošanas jomu (2. panta a) punkts). Direktīvā 2002/65 nekas neliecina, ka, lai varētu piemērot šos noteikumus, ar nolīgumu ir jāgroza visi vai lielākā daļa agrākā līguma elementu. Ja sākotnējā līguma pamatelements izbeidzas un tiek pārskatīts un ja tiek noslēgts jauns nolīgums (vai automātisks nolīgums) un tiek piemēroti jauni noteikumi, patērētājam ir jābūt pieejamai visai informācijai, kas nepieciešama, lai dotu savu piekrišanu saskaņā ar Direktīvas 2002/65 noteikumiem.

55. *Sparkasse Südholstein* un Vācijas valdība arī norāda, ka līgumiskās attiecībās sākotnējais aizdevuma līgums un vēlāki grozījumi, ar kuriem tiek grozīta procentu likme, ir jāuzskata par vienu līgumu. *Sparkasse Südholstein* šajā ziņā atsaucas uz *Bundesgerichtshof* (Federālā Augstākā tiesa, Vācija) 2019. gada 15. janvāra rīkojumu, kurā šī tiesa nosprieda, ka “*unechte Abschnittsfinanzierung*”³¹ gadījumā procentu likmes nolīgums ir nevis atsevišķs līgums, bet gan aizdevuma līguma daļa. Tātad patērētājam esot atteikuma tiesības tikai attiecībā uz sākotnējo aizdevuma līgumu, nevis papildu nolīgumiem par procentu likmi.

56. Manuprāt, šāda risinājuma pamatā bija tikai valsts tiesību apsvērumi. Tomēr, kā es paskaidroju iepriekš (45. punktā), ar Direktīvu 2002/65 ir veikta pilnīga valsts tiesību aktu saskaņošana, un tā ir interpretējama tādējādi, lai būtu vienveidīgi piemērojama visās dalībvalstīs³². Tādēļ tam, ka konkrētā valsts tiesību sistēmā papildu nolīgums par procentu likmi tiek kvalificēts kā daļa no sākotnējā aizdevuma nolīguma, nav nekādas ietekmes uz “distances līguma” jēdziena Direktīvas 2002/65 2. panta a) punkta izpratnē un “darbību”, kurām nav piemērojami direktīvas noteikumi atbilstoši tās 1. panta 2. punktam, jēdziena interpretāciju. Direktīva no tās noteikumu piemērošanas jomas skaidri izslēdz tikai dažas “darbības”; un nolīgums par procentu likmi, kas noslēgts, beidzoties sākotnējam nolīgumam par procentu likmēm, manīs iepriekš minēto iemeslu dēļ³³ ir jauns “līgums saistībā ar finanšu pakalpojumiem”.

57. Tāpēc jāsecina, ka jēdziens “līgums saistībā ar finanšu pakalpojumiem” Direktīvas 2002/65 2. panta a) punkta izpratnē ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ietver papildu nolīgumu par procentu likmi, ar kuru netiek ne pagarināts aizdevuma termiņš, ne arī grozīta tā summa. Šāds nolīgums nav “darbība” Direktīvas 2002/65 1. panta 2. punkta izpratnē, un līdz ar to tam ir piemērojami šīs direktīvas noteikumi.

31 Tieši tulkojot, šīs frāzes aptuvenā nozīme ir “maksājumu grafika nepatiesa sadalīšana”.

32 Spriedums, 2019. gada 11. septembris, *Romano*, C-143/18, EU:C:2019:701, 34. un 55. punkts.

33 Skat. šo secinājumu 47.–53. punktu.

Par pirmo jautājumu

58. Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai gadījumā, ja banka noslēdz noteikta veida aizdevuma līgumus tikai savā komercuzņēmumā, bet dažkārt vēlāk noslēdz līgumus, lai grozītu aizdevuma nolīgumus, izmantojot tikai distances saziņas līdzekļus, pastāv “piegādātāja organizēta tālpārdošanas vai pakalpojumu sniegšanas sistēma” Direktīvas 2002/65 2. panta a) punkta izpratnē.

59. “Distances līguma” definīcija Direktīvas 2002/65 2. panta a) punktā ir veidota, pamatojoties uz to, kas ir ietverta Direktīvas 97/7 2. panta a) punktā³⁴. To raksturo divi pamatelementi. Pirmais elements attiecas uz to, ka nav abu līgumslēdzēju pušu – piegādātāja un patērētāja – vienlaicīgas fiziskas klātbūtnes distances līgumu sagatavošanas un noslēgšanas brīdī. Otrais elements attiecas uz apstākli, ka šie darījumi tiek īstenoti tālpārdošanas vai distances pakalpojumu sniegšanas sistēmā, ko organizē piegādātājs, izmantojot vienīgi distances saziņas tehnoloģijas³⁵.

60. Runājot par pirmo elementu, ir svarīgi norādīt, ka “distances līguma” definīcija prasa tikai distances saziņas līdzekļu ekskluzīvu izmantošanu līguma slēgšanas nolūkos. “Distances saziņas līdzekļi” Direktīvas 2002/65 2. panta e) punktā ir definēti kā tādi, kas attiecas uz “jebkuriem līdzekļiem, kurus bez piegādātāja un patērētāja vienlaicīgas fiziskās klātbūtnes var izmantot, lai tālpārdotu pakalpojumu starp šīm pusēm”. Šī definīcija ir plaša un ietver jebkurus saziņas līdzekļus bez abu pušu vienlaicīgas fiziskas klātbūtnes, piemēram, telefonu, e-pastu, pastu, faksu utt. Visiem posmiem, kas ir vajadzīgi līguma noslēgšanai, ir jānorisinās, izmantojot tikai distances saziņas līdzekļus³⁶. Piekritu akadēmisko rakstnieku atbalstītajai pieejai – tas, ka pirms līguma noslēgšanas ir notikusi piegādātāja un patērētāja tieša saziņa tādos nolūkos, kas *nav* līguma piedāvāšana, apspriešana un noslēgšana, pats par sevi nevar izslēgt līguma kvalificēšanu par distances līgumu³⁷.

61. Iesniedzējtiesa norāda, ka nolīgumi par procentu likmju grozīšanu, ar kuriem tiek grozīti pamatlietā aplūkotie sākotnējie nolīgumi, tika noslēgti, izmantojot vienīgi distances saziņas līdzekļus. Šķiet, ka šo faktu lietas dalībnieki neapstrīd.

62. Tas, kas tiek apstrīdēts, ir jautājums, vai *Sparkasse Südholstein* izmantoja “organizētu tālpārdošanas vai pakalpojumu sniegšanas sistēmu”. Arī šī frāze direktīvā nav definēta. 18. apsvērumā ir sniegtas dažas norādes, ciktāl tajā ir precizēts, ka šīs prasības mērķis ir izslēgt no šīs direktīvas piemērošanas jomas “pakalpojumus, kas tiek sniegti tikai laiku pa laikam un ārpus uzņēmējdarbības struktūras, kas paredzēta distances līgumu noslēgšanai”³⁸.

63. Iesniedzējtiesai ir jāveic nepieciešamā faktu konstatācija attiecībā uz konkrētām metodēm, kādas *Sparkasse Südholstein* izmanto, lai noslēgtu nolīgumus par procentu likmju grozīšanu. Tomēr Tiesas kompetencē ir sniegt norādes par jēdziena “piegādātāja organizēta tālpārdošanas vai pakalpojumu sniegšanas sistēma” interpretāciju Direktīvas 2002/65 izpratnē.

64. No paša 2. panta a) punkta formulējuma izriet, ka šādai sistēmai ir jāatbilst noteiktiem kritērijiem. Pirmkārt, tā ir “jāorganizē”. Tas nozīmē, ka piegādātājam, ņemot vērā komerciālo struktūru, tostarp personālu un līdzekļus, ir jābūt gatavam noslēgt līgumus, vienlaikus fiziski klāt neesot piegādātājam un patērētājam. Otrkārt, tā ir “jānosaka” piegādātājam. Tieši piegādātājs nosaka ietvaru, lai piedāvātu patērētājam noslēgt distances līgumus. Treškārt, tā izmantošanai ir jābūt “ekskluzīvai” attiecīgā līguma izpratnē “līdz līguma noslēgšanas brīdim un ieskaitot to”. Tam tāpat ir jāattiecas uz visiem tādiem

34 Skat. grozītajam direktīvas priekšlikumam pievienoto paskaidrojuma rakstu.

35 Skat. Direktīvas 2002/65 15. un 18. apsvērumu un 2. panta a) un e) punktu. Pēc analogijas skat. arī ģenerālvokāta P. Mengoci [*P. Mengozzi*] secinājumus lietā *Handelsgesellschaft Heinrich Heine*, C-511/08, EU:C:2010:48, 27. punkts.

36 Šajā sakarā skat. Direktīvas 2002/65 2. panta e) punktu. Skat. arī Yonge, W., “The distance marketing of consumer financial services directive”, *Journal of Financial Services Marketing*, 8. sēj., 2003, 80. lpp.

37 Fisher, J., Bewsey, J., Waters, M., Ovey, E., “The Law of Investor Protection”, Sweet & Maxwell, Londona, 2. izd., 2003, 247. lpp.

38 Skat. arī grozītajam direktīvas priekšlikumam pievienoto paskaidrojuma rakstu.

līguma posmiem, kādi ir paredzēti Direktīvā 2002/65, proti, līguma piedāvājumu, sarunām un noslēgšanu. Ceturtkārt, tas nedrīkst būt “stingri neregulārs”. Līguma par finanšu pakalpojumiem noslēgšanai bez pušu vienlaicīgas fiziskas klātbūtnes nebūtu jānotiek “izņēmuma gadījumos”, “reti” vai “neregulāri”. Drīzāk tai būtu jābūt samērā parastai iespējai vai izvēlei, lai noslēgtu līgumus. 18. apsvērumā šis ceturtais elements ir sasaistīts ar šajā punktā izklāstīto pirmo elementu, proti, ka pastāv “organizēta sistēma” komercdarbības struktūras, personāla un resursu ziņā. Ir grūti iedomāties, ka pēc tam, kad piegādātājs ir izgājis cauri grūtībām izveidot struktūru, kas ļautu noslēgt distances līgumus, tas šo struktūru izmantotu tikai “stingri neregulāri”.

65. Manuprāt, ja sistēma ir izveidota tā, ka viss var notikt no attāluma, pastāv organizēta distances pakalpojumu sniegšanas sistēma³⁹. Nebūtu pareizi prasīt, lai distances līgumu noslēgšana būtu “bieža” vai “sistemātiska” vai lai tā kā standarta noteikums attiektos uz vairumu no līgumiem vai zināma veida līgumiem, ko ir noslēdzis piegādātājs. Šāda interpretācija ir pretrunā Direktīvas 2002/65 tekstam, kurā nav atsauces uz zināmu “biežumu”, bet gan uz rīcību, kas nav “*tikai* gadījuma rakstura” (mans izcēlums). Tā arī būtu pretrunā direktīvas aizsardzības mērķim, jo tā ierobežotu tās piemērošanas jomu, pārsniedzot to, kas ir skaidri paredzēts tās formulējumā. Šo pašu iemeslu dēļ es noraidu *Sparkasse Südholstein* argumentu, saskaņā ar kuru piegādātājam būtu “jārada priekšstats”, piemēram, ar savas interneta vietnes starpniecību, ka tas izmanto vispārējo tālpārdošanas sistēmu. Arī Vācijas valdības ierosinātajam kritērijam par piegādātāja “stratēģisko izvēli” izveidot struktūru distances līgumu noslēgšanai, manuprāt, nav nozīmes. Direktīvā 2002/65 ir ņemts vērā nevis piegādātāja subjektīvais viedoklis, bet objektīvā realitāte: vai piegādātājs patiesībā “organizē pakalpojumu tālpārdošanas sistēmu”?

66. Fakti iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, pamatojoties uz šiem kritērijiem, un tai ir jānosaka, vai šajā lietā pastāv “organizēta tālpārdošanas vai pakalpojumu sniegšanas sistēma”. No iesniedzējtiesas sniegtās informācijas izriet, ka *Sparkasse Südholstein* rīcībā bija gan personāls, gan līdzekļi, lai ar esošajiem klientiem noslēgtu nolīgumus par grozījumiem un papildu nolīgumus, veicot regulāru tālpārdošanu. Kā pati *Sparkasse Südholstein* paskaidroja tiesas sēdē, ja klients nav reģistrēts bankas tuvumā, klientam ir izdevīgāk noslēgt distances līgumu. Tas nozīmē, ka papildu nolīgumu noslēgšana par procentu likmēm no attāluma ir iespējama ikreiz, kad ir paredzēts šāda veida nolīgums. Jautājums par to, kas faktiski notiek, varētu būt praktiska rakstura apsvērumi. Tātad, manuprāt, ir ticami, ka *Sparkasse Südholstein* organizē pakalpojumu sniegšanas sistēmu, lai noslēgtu papildu nolīgumus par procentu likmi.

67. Tas, ka *Sparkasse Südholstein* noslēdz noteikta veida aizdevuma līgumus tikai savās komercietpās vai ka sākotnējie aizdevuma līgumi ar KH tika noslēgti ar vienlaicīgu fizisku pušu klātbūtni, nemaina šo secinājumu. Direktīvā 2002/65 nav prasīts, lai gadījumā, ja starp piegādātāju un patērētāju pastāv vispārējas komerciālas attiecības, visas šīs attiecības tiktu veiktas no attāluma. Ja pastāv nošķirtu “līgumu” virkne, piemēram, sākotnējie aizdevuma līgumi un papildu nolīgumi par procentu likmēm šajā lietā, no 2. panta a) punkta formulējuma (saskaņā ar kuru, “*minētā* līguma vajadzībām” piegādātājam ir jāizmanto tikai distances saziņas līdzekļi (mans izcēlums)) izriet, ka, lai piemērotu Direktīvas 2002/65 normas, no “attāluma” ir jānoslēdz *konkrēts attiecīgais līgums*.

68. Tādējādi jāsecina, ka “piegādātāja organizēta tālpārdošanas vai pakalpojumu sniegšanas sistēma” Direktīvas 2002/65 2. panta a) punkta izpratnē pastāv, ja piegādātājs, lai noslēgtu papildu nolīgumu par procentu likmēm, izmanto tikai distances saziņas līdzekļus, ja šo līdzekļu izmantošana ir ekskluzīva, nevis tikai gadījuma rakstura, bet iekļaujas šī piegādātāja noteiktajā ietvarā attiecībā uz tā komerciālo struktūru, tostarp personālu un resursiem, kas tam ļauj noslēgt līgumus bez vienlaicīgas fiziskas pušu klātbūtnes. Valsts tiesai kā vienīgajai tiesai ir jānosaka, vai šie apstākļi pastāv konkrētajā gadījumā.

³⁹ Šajā sakarā skat. arī Van Huffel, M., “La Directive 2002/65/CE du 23 septembre 2002 concernant la commercialisation à distance des services financiers auprès des consommateurs”, *Euredia*, 3. sēj., 2003, 363. lpp.

Secinājumi

69. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es ierosinu Tiesai uz *Landgericht Kiel* (Kīles apgabaltiesa, Vācija): uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

- Jēdziens “līgums saistībā ar finanšu pakalpojumiem” Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2002/65/EK (2002. gada 23. septembris) par patēriņa finanšu pakalpojumu tālpārdošanu un grozījumiem Padomes Direktīvā 90/619/EEK un Direktīvās 97/7/EK un 98/27/EK 2. panta a) punkta izpratnē ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā ietilpst papildu nolīgums par procentu likmi, ar kuru netiek nedz pagarināts aizdevuma termiņš, nedz grozīta aizdevuma summa. Šāds nolīgums nav “darbība” Direktīvas 2002/65 1. panta 2. punkta izpratnē, un līdz ar to tam ir piemērojami šīs direktīvas noteikumi.
- “Piegādātāja organizēta tālpārdošanas vai pakalpojumu sniegšanas sistēma” Direktīvas 2002/65 2. panta a) punkta izpratnē pastāv, ja piegādātājs, lai noslēgtu papildu nolīgumu par procentu likmi, izmanto tikai distances saziņas līdzekļus, ja šo līdzekļu izmantošana ir ekskluzīva, nevis tikai gadījuma rakstura, bet iekļaujas šī piegādātāja noteiktajās robežās attiecībā uz tā komerciālo struktūru, tostarp personālu un resursiem, kas tam ļauj noslēgt līgumus bez vienlaicīgas pušu fiziskas klātbūtnes. Valsts tiesai kā vienīgajai tiesai ir jāpārbauda, vai šie elementi ir pastāv šajā lietā.